

6. Goleman D. Emotional Intelligence. New York : Bantam books, 1995. 352 p. P. 34.

7. Salovey P. and Sluyter D. (Eds). Emotional development and Emotional Intelligence: Implications for educators. New York : Basic Books, 1997. 288 p. P. 4.

8. Maddi S.R. Hardiness: The courage to grow from stresses. *The Journal of Positive Psychology*. 2006. Vol. 1 (3). P. 160–1685.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-619-8-37>

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АЛГОРИТМІЧНОГО МИСЛЕННЯ

Бойко Ольга Павлівна

*кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри
прикладної математики та інформатики,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Халецька Катерина Віталіївна

*доктор філософії (PhD), вчитель інформатики,
комунальний заклад «Рішельєвський науковий ліцей»,
стейкхолдер ОПП Середня освіта (Інформатика. Англійська мова),
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

У сучасному освітньому процесі одним із ключових та складних аспектів є мотивація здобувачів освіти до навчання. Парадигма нового пізнання дедалі чіткіше орієнтується на формування когнітивної автономії особистості, замість традиційної передачі знань й умінь, які дистанціюються від шаблонів конкретного навчального предмета. У зв'язку з цим особливу актуальність набуває розвиток емоційного інтелекту (emotional intelligence) та soft skills, що забезпечують здатність здобувачів освіти до саморегуляції, рефлексії, ефективної взаємодії та продуктивної діяльності. Емпіричні спостереження в межах курсу інформатики підтверджують, що значні можливості для

цього закладені у процесі формування алгоритмічного мислення. Алгоритмічне мислення іманентно не формує емоційний інтелект, проте створює важливу когнітивну основу та слугує ефективним дидактичним інструментом для його розвитку, стає тим «каркасом», завдяки якому вишиковуються ключові гнучкі навички (soft skills) та емоційний інтелект.

Мета – висвітлити потенціал алгоритмічного мислення як структурної основи для розвитку емоційного інтелекту та soft skills, розкриваючи зв'язок між логікою побудови алгоритмів та механізмами саморегуляції й адаптивності особистості

Алгоритмічне мислення у курсі інформатики найчастіше розглядається через призму вирішення завдань: від побудови простих лінійних алгоритмів до більш складних програм. Однак у практичній площині стає очевидним, що цей процес супроводжується не тільки інтелектуальною, а й емоційною діяльністю здобувачів освіти. Усі порізному реагують на складність завдань, на невдалі спроби, необхідність повертатися до вже виконаних кроків. Саме в цих ситуаціях виникає можливість цілеспрямованого розвитку емоційного інтелекту. Емоційний досвід, який здобувачі освіти отримують під час навчання, формує їхні емоційні схеми, формуючи когнітивну компетентність або ж, навпаки, виявляючи функціональну неспроможність з урахуванням емоційного інтелекту. Високий рівень емоційного інтелекту має бути й у педагогів, так як успіх не залежить тільки від IQ, а й від емоційного інтелекту, який включає самоконтроль, наполегливість і вміння мотивувати себе, як зазначає Деніел Гоулман у своїй книзі «Емоційний інтелект» [1].

Так, під час вивчення теми «Алгоритми та виконавці» здобувачам освіти пропонується завдання скласти алгоритм для проходження будь-якої задачі з вибором шляху або послідовності дій (наприклад, лабіринт або маршрут виконання дій у практичній ситуації). На початковому етапі більшість прагне одразу записати готове рішення, не витрачаючи час на аналіз умов і можливих варіантів дій. В результаті алгоритм найчастіше виявляється некоректним. Обговорення отриманих помилок дозволяє виявити типові труднощі, звернути увагу здобувачів освіти на їх емоційну реакцію: роздратування, поспішність, невпевненість. Поступово вони визнають критичну роль попереднього правильного аналізу задачі, розкладання її на кроки і важливість діяти більш послідовно. Така робота сприяє формуванню навичок самоконтролю та зниження імпульсивності.

Ще один показовий приклад пов'язаний з етапом налагодження програм. У процесі розробки програмних рішень здобувачі освіти нерідко зіштовхуються із ситуацією, коли програма «не працює», хоча,

здавалося б, всі дії виконані правильно. Перший безпосередній відгук – розчарування та передчасний запит на підтримку. Ритмічне насичення інтелектуальними практиками, спрямованими на самостійний пошук помилки (наприклад, покрокова перевірка алгоритму, використання тестових наборів даних), поступово змінює поведінку здобувачів освіти. Помилка сприймається як завдання, яке потребує вирішення, а не як перешкода. Це формує стійкість до труднощів та впевненість у своїх можливостях.

Розвиток soft skills особливо явно проявляється за умов спільної діяльності. Наприклад, з організацією парного програмування хтось один виконує роль «виконавця», а інший – «спостерігача». Завдання спостерігача – відстежувати логіку дій, ставити уточнюючі запитання, прогнозувати результат, пропонувати можливі покращення. Така форма роботи вимагає від здобувачів освіти умінь слухати одне одного, коректно формулювати зауваження та приймати критику. В векторі практичної реалізації спочатку виникають труднощі: здобувачі освіти або уникають висловлювати зауваження один одному, або роблять це у різкій формі. Проте завдяки сталому застосуванню цієї методики спостерігається помітне поліпшення комунікативних навичок.

Змістовні трансформації дає організація мініпроектів. Наприклад, у межах вивчення циклічних структур здобувачам освіти пропонується розробити просту гру чи анімацію. Робота виконується у групах з розподіленням ролей: розробник, тестувальник, дизайнер. Кожні група узгоджує загальний план дій та відповідає за результат. Шляхом такої взаємодії учасники освітнього процесу стикаються з необхідністю домовлятися, враховувати різні погляди, розподіляти відповідальність. Це природньо сприяє розвитку навичок співробітництва та організаційних умінь.

Варто зазначити, що структура алгоритмічної діяльності сприяє зниженню рівня тривожності. Розбиття завдання на окремі кроки робить її більш зрозумілою та «керованою» для всіх учасників освітнього процесу. Особливо це помітно у тих, хто спочатку відчуває невпевненість у своїх силах. Поступове виконання алгоритму дозволяє їм бачити проміжні результати, що позитивно впливає на мотивацію та емоційний стан.

Особливим аналітичним фокусом виступає рефлексія. На етапі смислової рефлексії суб'єктам пізнання пропонується відповісти на прості питання: що виявилось найскладнішим, що допомогло впоратися із завданням, коли виникло почуття задоволення від результату. Такі обговорення не займають багато часу, але дозволяють

здобувачам освіти краще усвідомлювати власний досвід і формувати відповідальне ставлення до навчальної діяльності.

Отже, формування алгоритмічного мислення у просторі цифрового пізнання можна розглядати як ефективний засіб розвитку емоційного інтелекту (emotional intelligence) і soft skills учасників освітнього процесу. Трансформація зумовлена зміщенням фокусу із фінальної оцінки чи готового коду на осмислення кожної дії здобувача освіти, перетворюючи сам процес розв'язання задачі на головний майданчик для розвитку особистості. На практиці такий підхід трансформує практикум з алгоритмізації на простір для прокачування soft skills, де технологічні навички гармонійно поєднуються з емоційним та інтелектуальним розвитком особистості.

Література:

1. Гоулман Деніел. «Емоційний інтелект». URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/emociyniy_intelekt_deniel_goulman_kravchuk_a.pdf

2. Мізюк В.А., Кирста Н.Р., Дідух І.Я. Роль soft skills у сучасній освіті: від розвитку емоційного інтелекту до лідерських навичок. *Педагогічна Академія : наукові записки*. 2025. № 23. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17410487>

3. Емоційний інтелект у XXI столітті як один з найважливіших soft-skills освітнього процесу. / Ю. Коробко та ін. *Академічні візії*. 2023. № 24. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/583/538>

4. Михайлишин Г.Й., Ковбас І.Р. Стратегія розвитку soft skills у підготовці майбутніх учителів інформатики: світові тенденції та український контекст. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2025. № 2. С. 126–131. URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-17>